

Prediction of High-Risk Behaviors in Adolescents Based on Metacognitive Beliefs and Attitude toward Premarital Relationships

نقش باورهای فراشناختی و نگرش به روابط قبل از ازدواج در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر نوجوانان

Fereydoun Yaryari, Fatemeh Keshavarzi, Ali Rasooli

فریدون یاریاری^۱، فاطمه کشاورزی^۲، علی رسولی^۳

پذیرش نهایی: ۹۴/۹/۱۰

پذیرش اولیه: ۹۴/۸/۲۶

تاریخ دریافت: ۹۴/۴/۱۳

Abstract

High-risk behaviors in adolescents have been a serious health threat. The aim of this study was to investigate the role of metacognitive beliefs and attitude toward premarital relationships in prediction of risky behaviors in adolescents. Accordingly, a correlation descriptive research method was selected. The research population consisted of adolescents with 17 to 20 years old of district 12 of Tehran. The sample consisted of 80 adolescents who were selected by convenience sampling. To collect data, we used 30-point metacognition questionnaire (MCQ-30), attitude toward premarital relationships scale, and high-risk behaviors scale. Finding showed that there was a negative and significant association between all components of metacognition and high-risk behaviors. Attitude toward premarital Relationships significantly associated with tendency to high-risk behaviors. Regression analysis showed that attitudes toward premarital Relationships had the highest predictive power for tendency to relate with the opposite sex which was a component of high-risk behaviors. Also, among metacognitions components, Beliefs about need to control thoughts predicted high-risk behaviors.

Keywords: High-Risk Behaviors, Metacognitive Beliefs, Attitude, Premarital Relationships.

چکیده

شیوع رفتارهای پرخطر در جوامع یکی از موارد جدی تهدیدکننده سلامت بخصوص در نوجوانان است. هدف این پژوهش، بررسی نقش باورهای فراشناختی و نگرش به روابط قبل از ازدواج در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر نوجوانان بود. پژوهش حاضر یک پژوهش توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش را نوجوانان ۱۷ تا ۲۰ سال منطقه ۱۲ شهر تهران در سال ۱۳۹۳ تشکیل می‌دهند. نمونه‌ی پژوهش شامل ۸۰ نفر از نوجوانان به صورت ۴۰ نفر دختر و ۴۰ نفر پسر بودند که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه ۳۰ سوالی باورهای فراشناختی، مقیاس نگرش به روابط قبل از ازدواج و مقیاس رفتارهای پرخطر استفاده شد. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که بین تمام مؤلفه‌های باورهای فراشناختی و انواع رفتارهای پرخطر رابطه‌ی منفی و معنی‌دار وجود دارد. همچنین بین نگرش به روابط قبل از ازدواج و گرایش به رفتارهای پرخطر رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری به دست آمد. در ادامه، نتایج رگرسیون نشان داد که «نگرش به روابط قبل از ازدواج» بالاترین قدرت را در پیش‌بینی «گرایش به رابطه با جنس مخالف» که یکی از مؤلفه‌های رفتارهای پرخطر است، دارد و همچنین از بین مؤلفه‌های باورهای فراشناختی، مؤلفه‌ی «نیاز به کنترل افکار» بیشترین میزان از واریانس رفتارهای پرخطر را پیش‌بینی کرد.

کلیدواژه‌ها: رفتارهای پرخطر، باورهای فراشناختی، نگرش به روابط قبل از ازدواج.

۱. استادیار دانشگاه خوارزمی، گروه روان‌شناسی عمومی، البرز، ایران.

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشگاه خوارزمی، البرز، ایران.

۳. نویسنده مسئول) دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشگاه خوارزمی، البرز، ایران. ali.rasooli686810@gmail.com

مقدمه

نوجوانی یک دوره‌ی بحرانی در زندگی است. الگوهای رفتاری مهمی که می‌توانند بر سراسر زندگی فرد تأثیر بگذارند در این دوران شکل می‌گیرند. مصرف مواد و گرایش به الگوهای رفتار نادرست جنسی از این دوره آغاز می‌شود (جان پابلو و استفان، ۲۰۰۴؛ به نقل از اسماعیل‌زاده، اسدی، میری و کرامتکار، ۱۳۹۳). در نوجوانی، فرد جایگاه خود را در خانواده، دوستان و جامعه تعیین می‌کند. اغلب نوجوانان با خانواده، جامعه و بستگان دچار چالش هستند و ممکن است فشار این مشکلات نوجوانان را در مرحله‌ی تصمیم‌گیری به سمت رفتارهای پرخطر بکشاند (باریکانی، ۱۳۸۷).

رفتارهای پرخطر^۲ رفتارهایی هستند که سلامت و بهزیستی نوجوانان و جوانان را در معرض خطر قرار می‌دهند (زارعی، ۱۳۸۹). شیوع رفتارهای پرخطر در جوامع یکی از موارد جدی تهدید کننده‌ی سلامت است که در سال‌های اخیر با توجه به تغییرات سریع اجتماعی از سوی سازمان‌های بهداشتی، مجریان قانون و سیاست‌گذاران اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است (اسماعیل‌زاده، اسدی، میری و کرامتکار، ۱۳۹۳). مطالعات مختلف در دهه‌های اخیر نشان داده‌اند که رفتارهای پرخطر در دوران نوجوانی بسیار رایج و پر تکرار هستند (ایساو، ۲۰۰۴؛ جانستون، ۲۰۰۶؛ به نقل از اکبری و زارع، ۱۳۹۱). در واقع رفتارهای پرخطر یکی از پیچیده‌ترین آسیب‌های اجتماعی و از مصادیق عمده‌ی انحرافات محسوب می‌شود که می‌تواند پایه و اساس بسیاری از آسیب‌ها و معضلات اجتماعی در سطح جامعه گردد. مثال‌هایی که از این رفتارهای پرخطر می‌توان عنوان کرد عبارتند از: بی‌دقتی و رفتارهای غیر معمول در رانندگی، کنجکاوی در استفاده از مواد مخدر و مشروبات الکلی، گریز از مدرسه، دزدی، پرخاشگری، روابط جنسی نامشروع و غیر اخلاقی، بی‌نظمی‌های غذایی، عصیان و سرکشی در رعایت قوانین و مقررات، ارتکاب جرم، خودکشی و انجام ورزش‌های خطرناک (شاملو، ۱۳۸۳؛ به نقل از زارعی، ۱۳۸۹). نوجوانان به این دلیل درگیر رفتارهای پرخطر

می‌شوند که خود را آسیب‌ناپذیر می‌دانند (خدابخشی کولایی، حیدری، خوش‌کنش و حیدری، ۱۳۹۲). علل مختلفی برای گرایش به رفتارهای پرخطر گزارش شده است. این علل می‌توانند ناشی از روابط خانوادگی و روش‌های فرزندپروری والدین، شامل بی‌ثباتی رفتار والدین، فقدان حمایت روانی و عدم توجه از جانب والدین (شاملو، ۱۳۸۰)، تجارب یادگیری معیوب در زمینه سازگاری با قوانین و مقررات و ارزش‌های اخلاقی (کارلو، کالر و استینبرگ، ۱۹۹۸)، عوامل روانشناختی از جمله هوش کمتر از متوسط (ویات و کارلو، ۲۰۰۲) و همچنین باورهای فراشناختی مسأله‌مدار درباره‌ی خود مانند عدم تعادل بین ابعاد مثبت و منفی خود و خودآگاهی و خودپنداره‌ی تحریف‌شده (استینبرگ و لرنر، ۲۰۰۳) باشند. از میان علل ذکر شده، توجه روزافزون به نقش دو عامل نگرش به روابط پیش از ازدواج و باورهای فراشناختی متمرکز شده است.

فراشناخت^۳ به ساختارهای روان‌شناختی، دانش و فرایندهایی که درگیر کنترل، اصلاح و تعبیر افکارند اطلاق می‌شود (ولز و کارترایت-هاتون، ۲۰۰۴؛ نریمانی و موسی‌زاده، ۲۰۱۰؛ فلاول، ۱۹۷۹؛ به نقل از خادمی و سیف، ۱۳۹۰). هرگونه دانش یا فعالیت شناختی که یک موضوع شناختی را دربرمی‌گیرد و یا یک فعالیت شناختی را نظم می‌دهد، تعریف دیگری از فراشناخت است. در واقع فراشناخت مجموعه اطلاعاتی است که فرد از نظام شناختی خود دارد (فلاول، ۱۹۷۶؛ به نقل از آیوای، ۲۰۱۱). مطالعه‌ی فراشناخت ابتدا در حوزه روانشناسی رشد و یادگیری و راهبردهای دخیل در به یادسپاری بررسی شد، اما مفهوم‌بندی‌های جدید آن را به حوزه اختلالات هیجانی کشانده است (ولز، ۲۰۰۰).

از نظر ولز (۲۰۰۰)، باورهای فراشناختی به دو دسته عمده تقسیم می‌شوند: (۱) باورهای مثبت که با راهبردهای کنترلی مربوط به رویدادهای درونی در ارتباط هستند. باورهایی مانند اینکه "تمرکز بر

³. Carlo, Koller, Eisenberg

⁴. Wyatt & Carlo

⁵. Steinberg & Lerner

⁶. Metacognition

⁷. Wells & Cartwright-Hatton

⁸. Flavell

¹. Juan-Pablo & Stefan

². High-Risk Behavior

افراد نسبت به روابط پیش از ازدواج است. نگرش افراد درباره‌ی رفتارهای مختلف می‌تواند پیش‌بینی‌کننده‌ی گرایش و یا عدم گرایش آن‌ها به یک رفتار باشد. در این زمینه نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده^۴ عنوان می‌کند که مهم‌ترین تعیین‌کننده رفتار فرد، قصد رفتاری است (آجنز، ۱۹۹۹)؛ به نقل از خلف نیلساز و همکاران، (۱۳۹۲). همچنین این نظریه بیان می‌کند عامل نگرش مؤلفه‌ای است که می‌تواند بر قصد رفتاری افراد تأثیر بگذارد. عامل نگرش در نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده به اعتقاد فرد به نتایج یک رفتار و همچنین ارزشیابی او از این نتایج اشاره دارد (آجنز، ۱۹۹۹)؛ به نقل از خلف نیلساز و همکاران، (۱۳۹۲). بنابراین می‌توان گفت نگرش مثبت نوجوانان در مورد روابط جنسی قبل از ازدواج می‌تواند زمینه‌ساز گرایش آن‌ها به این روابط باشد.

بر اساس تحقیقات موجود در کشورهای در حال توسعه و توسعه‌یافته، عوامل متعددی در سطوح مختلف فردی و اجتماعی با روابط با جنس مخالف و رفتارهای جنسی مرتبط هستند. عوامل فردی مثل سن، جنس، مهارت تصمیم‌گیری و مباحثه، عزت نفس و خود بسندگی (کیراگو و زابین، ۱۹۹۳)، مذهبی بودن و نگرش به روابط قبل از ازدواج (کیراگو و زابین، ۱۹۹۳؛ لاکسون، ۱۹۹۷)، دسترسی به فیلم‌هایی با محتویات جنسی (آبراهام و کومار، ۱۹۹۹)؛ پوری و کلنند^۵، (۲۰۰۶)، انجام سایر رفتارهای پرخطر مانند سیگار کشیدن، مصرف مواد مخدر و الکل (کیراگو و زابین، ۱۹۹۳)؛ آنتگونی، فونسکا، آیرلند و بلوم^۶، (۲۰۰۱)، با روابط دوستی و جنسی قبل از ازدواج مرتبط هستند. با توجه به اینکه بخش بزرگی از جامعه ایران در دوره جوانی به سر می‌برند و ازدواج یک مشکل اساسی برای جوانان است، از این رو بررسی نیازهای اساسی این افراد و پیامدهای گرایش آن‌ها به ارتباط با جنس مخالف، از

تهدید برایم سودمند است، یا نگرانی در مورد آینده بدان معنی است که می‌توانم از خطر اجتناب کنم" نمونه‌هایی از باورهای فراشناخت مثبت می‌باشند. در مقابل، باورهای منفی باورهایی هستند که در مورد اهمیت، قابلیت کنترل و همچنین خطرناک بودن رویدادهای درونی می‌باشند. باوری مانند این که "من کنترلی بر افکارم ندارم، یا با نگران شدن مغزم منفجر می‌شود" نمونه‌هایی از باورهای فراشناخت منفی می‌باشند (ولز، ۲۰۰۹)؛ به نقل از رحیمیان-بوگر، (۱۳۹۰). یافته‌های پژوهش‌ها تا حدودی از رابطه باورهای فراشناختی در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر مثل سوء مصرف مواد حمایت می‌کنند (اسپادا و ولز^۱، ۲۰۰۶؛ اسپادا و ولز، ۲۰۰۸).

دومین عاملی که در رفتارهای پرخطر نقش دارد مربوط به نگرش افراد به روابط پیش از ازدواج است. از جمله دلایل شکل‌گیری این‌گونه روابط، نیاز عاطفی، سهل‌انگاری و بی‌مبالاتی خانواده‌ها، فشار دوستان و همسالان، نیاز جنسی، آشنایی به قصد ازدواج و مشکلات ازدواج می‌باشد (غفاری، ۱۳۸۶)؛ به نقل از زارع شاه‌آبادی و سلیمانی، (۱۳۹۱). گسترش روزافزون این‌گونه روابط می‌تواند زمینه‌ساز بسیاری از مسائل و ناهنجاری‌های فردی و اجتماعی شود. همچنین افزایش تعداد مجردها، افزایش طلاق و افزایش فرزندان نامشروع که تا اندازه‌ای پیامد این‌گونه روابط پیش از ازدواج هستند، ممکن است نهاد ازدواج و خانواده را با چالش‌هایی جدی روبرو کند (فیرینگ و فورمن^۲، ۲۰۰۰). تحقیقات و مشاهدات در کوچه و خیابان و پارک‌ها نشان می‌دهد علی‌رغم محدودیت‌ها و ممنوعیت‌هایی که وجود دارد، این روابط رو به افزایش است.

آنچه باعث نگرانی بزرگسالان درباره این روابط شده، آسیب‌های ناشی از این روابط است. آسیب‌هایی که این‌گونه روابط به دنبال می‌آورند شامل آسیب‌های جسمی، روانشناختی و عملکردی است (ون دولمن، گانسی، هایدون و کالینز^۳، ۲۰۰۸).

در این میان آنچه که حایز اهمیت است، نگرش

4. Theory of planned behavior

5. Ajzen

6. Kiragu & Zabin

7. Lacson

8. Abraham & Kumar

9. Puri & Cleland

10. Anteghoni, Fonseca, Ireland, Blum

1. Spada & Wells

2. Feiring & Furman

3. Van-Dulmen, Goncy, Haydon & Collins

خرده‌مقیاس‌ها به صورت مستقیم نمره‌گذاری می‌شوند و نمره‌های بالاتر نشان‌دهنده‌ی سطوح بالاتر در هر یک از زیر مقیاس‌ها است. پایایی آن به روش بازآزمایی برای کل آزمون پس از دوره ۱۸ تا ۲۲ روزه ۰/۷۵ و برای خرده مقیاس‌ها از ۰/۵۹ تا ۰/۸۷ گزارش شده است (ولز، کارترایت-هاتون، ۲۰۰۴). دامنه نمره‌ها برای هریک از زیر مقیاس‌ها بین صفر تا هجده قرار دارد. شیرین‌زاده دستگیری، گودرزی، رحیمی و نظیری (۱۳۸۷) این پرسش‌نامه را برای جمعیت ایرانی ترجمه و آماده نموده است. ضریب آلفای کرونباخ کل مقیاس در نمونه ایرانی ۰/۹۱ گزارش شده است و ضرایب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های افکار خطرناک و کنترل‌ناپذیر، نگرانی مثبت، وقوف شناختی، اعتماد شناختی و نیاز به کنترل افکار به ترتیب در نمونه ایرانی ۰/۸۷، ۰/۸۶، ۰/۸۱، ۰/۸۰، ۰/۷۱ گزارش شده است.

همچنین همبستگی خرده مقیاس‌های آن با کل آزمون در دامنه‌ی ۰/۵۸ تا ۰/۸۷ و همبستگی آن‌ها با یکدیگر بین ۰/۲۶ تا ۰/۶۲ محاسبه شده است (شیرین‌زاده دستگیری، گودرزی، رحیمی و نظیری، ۱۳۸۷). در تحقیق حاضر، میزان آلفای کرونباخ آن ۰/۸۷ به دست آمد.

۳. پرسشنامه بررسی نگرش به ارتباط قبل از ازدواج: این پرسشنامه توسط کردلو (۱۳۸۰) به نقل از دهقان تنها، آیتی و شهابی‌زاده، (۱۳۹۲) ساخته شده است که نگرش و میزان موافقت افراد را برای ارتباطات خارج از چارچوب با دوستان غیرهمجنس مورد سنجش قرار می‌دهد. این آزمون، شامل ۲۵ جمله است که جملات ۱ تا ۲۲ میزان نگرش فرد را بر روی یک مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای (کاملاً مخالفم= ۵، کاملاً موافقم= ۱) اندازه‌گیری می‌کند. جملات ۲۳ تا ۲۵ نیز میزان گرایش فرد را براساس پاسخگویی بله و خیر می‌سنجد. در این پرسشنامه، سؤالات ۴، ۵ و ۸ به صورت منفی نمره‌گذاری می‌شوند. نتایج آزمون بیانگر پایایی ۰/۹۳ است (دهقان تنها، آیتی و شهابی‌زاده، ۱۳۹۲). از سال ۸۰ تا سال ۸۷ هر ساله به منظور بررسی میزان تغییر در نگرش‌ها این آزمون بر روی جامعه آماری دانش‌آموزان مقطع دبیرستان شهر تهران تکرار شد و همواره نتایج فوق مورد تأیید قرار گرفت (کردلو،

اهمیت فراوانی برخوردار است. حال با توجه به موارد ذکر شده، تحقیق حاضر به دنبال پاسخ به دو سؤال است.

سوال اول: آیا بین باورهای فراشناختی و رفتارهای پرخطر در بین نوجوانان رابطه وجود دارد؟
سوال دوم: آیا بین نگرش به روابط قبل از ازدواج و گرایش به رفتارهای پرخطر در بین نوجوانان رابطه وجود دارد؟

روش

شرکت‌کنندگان و طرح پژوهش: این مطالعه از نوع توصیفی-همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش را افراد سنین ۱۷ تا ۲۰ سال منطقه ۱۲ تهران در سال ۱۳۹۳ تشکیل می‌دهند. از بین این افراد تعداد ۸۰ نفر به صورت نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند که این نمونه شامل ۴۰ پسر و ۴۰ دختر بودند.

ابزار

۱. پرسشنامه رفتارهای پرخطر^۱ (YRBSS): برای سنجش رفتارهای پرخطر از مقیاس رفتارهای پرخطر (YRBSS) استفاده شد که با اقتباس از پرسشنامه رفتارهای پرخطر مرکز پیشگیری و کنترل بیماری‌های آمریکا^۲ (CDC) در سال ۱۳۸۹ طراحی و تنظیم شده است (محمدخانی، ۱۳۸۹)؛ به نقل از مکتبی، سلطانی، بواسحاقی و نوکاریزی، (۱۳۹۳). در تحقیق حاضر میزان آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۸۵ به دست آمد.

۲. پرسشنامه فراشناخت (MCQ-30): یک مقیاس خودگزارشی ۳۰ سؤالی است که توسط ولز و کارترایت-هاتون (۲۰۰۴) ساخته شده و شامل ۵ خرده مقیاس نگرانی مثبت، افکار خطرناک و کنترل‌ناپذیر، اعتماد شناختی، نیاز به کنترل افکار و وقوف شناختی است. سؤالات این پرسشنامه بر روی یک مقیاس ۴ درجه‌ای لیکرت (۱= موافق نیستم تا ۴= خیلی زیاد موافقم) نمره‌گذاری می‌شود. همه

¹. Youth Risk Behavior Surveillance System (YRBSS)

². Control Disease Center

³. Metacognition Questionnaire-30 (MCQ-30)

تکمیل پرسش‌نامه‌ها توسط آزمودنی‌ها و جمع‌آوری آن‌ها، تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS-18 در سطح آمار توصیفی و استنباطی صورت گرفت.

۱۳۸۸؛ به نقل از دهقان تنها، آیتی و شهابی‌زاده، (۱۳۹۲). در تحقیق حاضر، میزان آلفای کرونباخ آن ۰/۹۳ به دست آمد.

روش اجرا

یافته‌ها
همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، از بین مؤلفه‌های مربوط به متغیر رفتارهای پرخطر، مؤلفه گرایش به مواد مخدر دارای بیش‌ترین میانگین و انحراف استاندارد است. در بین مؤلفه‌های مربوط به باورهای فراشناختی نیز، مؤلفه افکار خطرناک و

به منظور جمع‌آوری داده‌ها پس از حضور در اماکن عمومی در منطقه ۱۲ شهر تهران از جمله پارک و کتابخانه مرکزی این مناطق پرسش‌نامه‌ها بین آزمودنی‌ها توزیع گردید و توضیحات لازم برای تکمیل پرسشنامه به آزمودنی‌ها داده شد. از آزمودنی‌ها خواسته شد در کمال صداقت و دقت پاسخ‌های خود را درج نمایند. در ادامه پس از

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی مربوط به هر سه متغیر رفتارهای پرخطر، باورهای فراشناختی و نگرش به روابط قبل از ازدواج

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	مرد	زن	فراوانی
گرایش به خشونت	۱۲/۲۰	۵/۲۵	۴۰	۴۰	۴۰
گرایش به خودکشی	۱۳/۱۱	۱/۱۹	۴۰	۴۰	۴۰
فرار از مدرسه	۸/۰۵	۴/۵۲	۴۰	۴۰	۴۰
کشیدن سیگار و قلیان	۲۸/۸۲	۱۰/۰۵	۴۰	۴۰	۴۰
مصرف نوشیدنی‌های غیرمجاز	۱۱/۷۷	۴/۵۴	۴۰	۴۰	۴۰
گرایش به مواد مخدر	۵۰/۳۱	۴/۹۲	۴۰	۴۰	۴۰
گرایش به رابطه با جنس مخالف	۱۴/۰۶	۵/۶۸	۴۰	۴۰	۴۰
اعتماد شناختی	۱۱/۵۱	۲/۹۲	۴۰	۴۰	۴۰
باورهای مثبت درباره نگرانی	۱۵/۴۳	۵/۵۰	۴۰	۴۰	۴۰
وقوف شناختی	۱۷/۴۲	۴/۱۸	۴۰	۴۰	۴۰
افکار خطرناک و کنترل ناپذیر	۲۳/۷۷	۶/۱۱	۴۰	۴۰	۴۰
نیاز به کنترل افکار	۸/۱۷	۲/۵۶	۴۰	۴۰	۴۰
نگرش به روابط قبل از ازدواج	۶۱/۴۷	۱۸/۳۴	۴۰	۴۰	۴۰

جدول ۲. نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنف جهت بررسی پیش فرض نرمال بودن داده‌ها

متغیرها	آماره اسمیرنف-کولموگروف	سطح معناداری
گرایش به خشونت	۰/۳۴	۰/۷۲
گرایش به خودکشی	۰/۳۱	۰/۰۸۲
فرار از مدرسه	۰/۴۲	۱/۱۰
سیگار و قلیان کشیدن	۰/۱۴	۰/۴۴
مصرف نوشیدنی‌های غیرمجاز	۰/۳۳	۰/۹۲
گرایش به مواد مخدر	۰/۴۲	۰/۰۹۱
گرایش به رابطه با جنس مخالف	۰/۱۶	۰/۳
اعتماد شناختی	۰/۱۳	۰/۰۷۲
باورهای مثبت در مورد نگرانی	۰/۱۳	۰/۰۶۵
وقوف شناختی	۰/۰۹	۱/۰۴
افکار خطرناک و کنترل ناپذیر	۰/۱۰	۰/۱۱
نیاز به کنترل افکار	۰/۰۹	۰/۷۸
نگرش به روابط قبل از ازدواج	۰/۰۵	۰/۹۳

کنترل ناپذیر دارای بالاترین میانگین است. در ادامه به منظور بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها از آزمون کولموگروف اسمیرنوف استفاده شد. براساس جدول شماره ۲، با توجه به این که سطح معناداری به دست آمده از آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای تمامی متغیرها بالاتر از ۰/۰۵ است، این متغیرها دارای توزیع نزدیک به نرمال می‌باشند. جدول ۳ نتایج همبستگی سه متغیر باورهای فراشناختی (شامل مؤلفه‌های نیاز به کنترل افکار، اعتماد شناختی، افکار خطرناک و کنترل ناپذیر، باورهای مثبت درباره‌ی نگرانی، وقوف شناختی) و نگرش به روابط قبل از ازدواج و رفتارهای پرخطر (شامل مؤلفه‌های گرایش به خشونت، گرایش به خودکشی، فرار از مدرسه، گرایش به کشیدن سیگار و قلیان، گرایش به مصرف نوشیدنی‌های غیرمجاز، گرایش به مواد مخدر، گرایش به روابط با جنس مخالف) را نشان می‌دهد. همان‌طور که نتایج ارائه شده در جدول ۳ نشان می‌دهد، بالاترین همبستگی مثبت معنی‌دار مربوط به گرایش به رابطه با جنس

مخالف (یکی از مؤلفه‌های رفتارهای پرخطر) و نگرش به روابط قبل از ازدواج و بعد از آن بین مؤلفه‌های فرار از مدرسه (یکی از مؤلفه‌های رفتار پرخطر) و نگرش به روابط قبل از ازدواج مشخص شد. هم‌چنین در تحقیق حاضر بالاترین همبستگی منفی بین مؤلفه‌های گرایش به مواد مخدر (یکی از مؤلفه‌های رفتارهای پرخطر) و نیاز به کنترل افکار (یکی از مؤلفه‌های باورهای فراشناخت) و بعد از آن بین مؤلفه‌های گرایش به خودکشی (یکی از مؤلفه‌های رفتارهای پرخطر) و وقوف شناختی (یکی از مؤلفه‌های باورهای فراشناخت) به دست آمد. در مرحله بعد به منظور تعیین نقش هر یک از متغیرهای پژوهش در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر در دختران و پسران نوجوان، از رگرسیون چند متغیره به شیوه گام به گام استفاده شد. همان‌طور که نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد از بین متغیرهای پیش‌بین، نگرش به روابط قبل از ازدواج بهترین پیش‌بینی کننده برای گرایش به روابط با جنس مخالف (یکی از مؤلفه‌های رفتارهای پرخطر)

جدول ۳. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

P	R	متغیرهای پژوهش
۰/۰۴۴	-۰/۲۲۶	گرایش به خشونت با افکار خطرناک و کنترل ناپذیر
۰/۰۴۳	-۰/۲۲۷	گرایش به خودکشی با اعتماد شناختی
۰/۰۵۰	-۰/۲۲۰	گرایش به خودکشی با باورهای مثبت درباره‌ی نگرانی
۰/۰۲۳	-۰/۲۵۴	گرایش به خودکشی با وقوف شناختی
۰/۰۳۰	-۰/۲۴۳	گرایش به خودکشی با نیاز به کنترل افکار
۰/۰۴۳	-۰/۲۲۶	کشیدن سیگار و قلیان با اعتماد شناختی
۰/۰۱۳	-۰/۲۷۷	گرایش به مواد مخدر با نیاز به کنترل افکار
۰/۰۴۱	۰/۲۲۹	گرایش به رابطه با جنس مخالف با نیاز به کنترل افکار
۰/۰۰۰	۰/۳۸۴	فرار از مدرسه با نگرش به روابط قبل از ازدواج
۰/۰۰۶	۰/۳۰۵	کشیدن سیگار و قلیان با نگرش به روابط قبل از ازدواج
۰/۰۰۶	۰/۳۰۳	مصرف نوشیدنی‌های غیرمجاز با نگرش به روابط قبل از ازدواج
۰/۰۰۰	۰/۳۸۵	گرایش به رابطه با جنس مخالف با نگرش به روابط قبل از ازدواج

جدول ۴. نتایج تحلیل رگرسیون جهت پیش‌بینی رفتارهای پرخطر بر اساس باورهای فراشناختی و نگرش به روابط قبل از ازدواج

P	Beta	B	F	R2	متغیر پیش‌بین	متغیر ملاک
۰/۰۱۵	۰/۰۳۶	۰/۰۱۰	۱/۸۳۲	۰/۱۳۱	نیاز به کنترل افکار	گرایش به مواد مخدر
۰/۰۳۸	۰/۳۳۶	۰/۵۶۵	۱/۸۳۲	۰/۱۳۱	اعتماد شناختی	گرایش به مواد مخدر
۰/۰۴۹	۰/۲۸۴	۰/۶۳۰	۳/۱۷۲	۰/۲۰۷	نیاز به کنترل افکار	گرایش به روابط با جنس مخالف
۰/۰۰۱	۰/۳۹۶	۰/۰۹۸	۲/۹۳۹	۰/۱۹۵	نگرش به روابط قبل از ازدواج	فرار از مدرسه
۰/۰۱۷	۰/۲۶۵	۰/۱۴۵	۲/۹۹۷	۰/۱۹۸	نگرش به روابط قبل از ازدواج	کشیدن سیگار و قلیان
۰/۰۰۵	۰/۳۲۳	۰/۰۸۰	۲/۶۱۲	۰/۱۷۷	نگرش به روابط قبل از ازدواج	مصرف نوشیدنی‌های غیرمجاز
۰/۰۰۳	۰/۳۳۸	۰/۱۰۵	۳/۱۷۲	۰/۲۰۷	نگرش به روابط قبل از ازدواج	گرایش به روابط با جنس مخالف

نوشیدنی‌های غیر مجاز کشیده می‌شوند و از تبعات طولانی مدت این گونه اعمال غافل می‌شوند. از سوی دیگر، تحقیق حاضر نشان داد که بین نگرش به روابط قبل از ازدواج و اغلب مؤلفه‌های رفتارهای پرخطر از جمله گرایش به روابط با جنس مخالف، استفاده از سیگار و قلیان، فرار از مدرسه و مصرف نوشیدنی‌های غیر مجاز رابطه مستقیم وجود دارد. بنابراین پاسخ به سؤال دوم این تحقیق مبنی بر اینکه آیا بین نگرش به روابط قبل از ازدواج و انواع رفتارهای پرخطر رابطه‌ای وجود دارد یا خیر، مثبت است. این یافته همسو با یافته‌های (کیراگو و زابین^۱، ۱۹۹۳؛ لاکسون^۲، ۱۹۹۷) است. تبیینی که برای ارتباط نگرش مثبت به روابط قبل از ازدواج و به تبع آن گرایش به رفتارهای پرخطر می‌توان داشت این است که افراد با این نوع نگرش‌ها دارای سطح بالایی از هیجان‌خواهی هستند. در واقع این افراد میل به رها کردن خود از قید و بندهای اجتماعی به خاطر لذت‌جویی دارند و هیجان را از خلال معاشرت با دیگران و تجارب جدید منفی، مانند مصرف سیگار، قلیان و نوشیدنی‌های غیر مجاز کسب می‌کنند. می‌توان گفت هیجان‌طلبی یک خصیصه شخصیتی است که بارزترین نمود آن را در دوره‌ی نوجوانی می‌توان شاهد بود. همچنین ریشه نگرش مثبت افراد به روابط قبل از ازدواج را می‌توان در چگونگی روابط بین والدین و نوجوانان جستجو کرد. به عبارتی دیگر می‌توان گفت این دسته از افراد به علت این که روابط نابسامانی با والدین و همچنین اعضای خانواده خود دارند، به دنبال کسب منبع حمایت و صمیمیت به سوی این نوع از روابط کشیده می‌شوند و به تبع آن به رفتارهای پرخطری مانند برقراری روابط جنسی پیش از ازدواج تمایل پیدا می‌کنند. همچنین فرض می‌شود نگرش به روابط با جنس مخالف قبل از ازدواج می‌تواند تحت تأثیر آن دسته از فیلم‌ها و برنامه‌هایی قرار بگیرد که این گونه روابط را ساده تلقی می‌کنند. با توجه به این که اطلاعات به دست آمده در تحقیق حاضر با استفاده از پرسشنامه بود و همچنین با در نظر گرفتن این که شرکت کنندگان تحقیق حاضر صرفاً

بود و همچنین از بین مؤلفه‌های فراشناختی، نیاز به کنترل افکار بهترین پیش‌بینی کننده برای گرایش به روابط با جنس مخالف (یکی از مؤلفه‌های رفتارهای پرخطر) مشخص شد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش باورهای فراشناختی و نگرش به روابط قبل از ازدواج در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر انجام شد. نتایج نشان داد که بین تمام مؤلفه‌های فراشناختی و برخی از رفتارهای پرخطر رابطه منفی و معنی‌دار وجود دارد. بنابراین درباره‌ی سؤال اول مبنی بر این که آیا بین باورهای فراشناختی و انواع رفتار پرخطر در بین نوجوانان رابطه‌ای وجود دارد یا خیر، پاسخ مثبت است. این یافته همسو با یافته‌های اسپادا و ولز، ۲۰۰۶؛ اسپادا و ولز، ۲۰۰۸؛ ابوالقاسمی، احمدی و کیامرثی، ۱۳۸۶؛ بهرام نژاد، ربانی باوجدان و ربانی باوجدان، ۱۳۹۱) است. در تبیین چگونگی ارتباط باورهای فراشناخت و رفتارهای پرخطر می‌توان به نقش باورهای فراشناخت بر سبک‌های مقابله‌ای افراد و درنهایت تأثیری که بر سبک زندگی آن‌ها می‌گذارد اشاره کرد. می‌توان گفت باورهای فراشناختی مختل می‌تواند باعث استفاده از راهبردهای مقابله‌ای غیرسودمند در مواقع فشار روانی شود که در نتیجه تعاملات شناختی (باورهای غیر منطقی مبارزه جویانه) و رفتاری (رفتارهای غیرمؤثر) ویژه در آن‌ها شکل می‌گیرد و زمینه گرایش به سمت رفتارهای پرخطر از جمله مصرف مواد مخدر یا الکل را فراهم می‌کند. یعنی در تعامل با افراد و موقعیت‌ها، از مواد مخدر به منزله‌ی ابزاری برای تنظیم روحیات و خلیات خود استفاده می‌کنند. همچنین می‌توان گفت افرادی که باورهای فراشناختی نامناسب دارند، نمی‌توانند اعمال، رفتار و همچنین فرایندهای شناختی خود از قبیل شناخت‌ها و تفکرات خود را بازبینی و اصلاح کنند و در نتیجه به گونه‌ای می‌توان گفت این افراد نمی‌توانند پیامدهای طرز تفکر خود و به تبع آن رفتارهای خود را به طور مناسب درک کنند و در نتیجه برای تجربه‌ی هیجان‌های خوشایند زودگذر به سمت رفتارهایی مانند مصرف مواد و یا

^۱. Kiragu & Zabin

^۲. Lacson

Relationships in Adolescence. *Journal of Child Maltreatment*, 5(4): 293-298.

Iwai, Y. (2011). The Effects of Metacognitive Reading Strategies: Pedagogical Implications for EFL/ESL Teachers. *The Reading Matrix*. 11(2): 150-159.

Khademi, A., Seyf, A. (2011). The Effects of Metacognitive Components Instruction in Reducing Antisocial Behaviors in Youth of Urmia Central Prison. *Journal of Research in Behavioural Sciences*, 9(3): 186-196. [Persian]

Khalafe Nilsaz, M., Tavassoli, E., Ramezankhani, A., Dehdari, T., Soori, H., Akbarpor, S., Ashrafi Hafez, A., Jalilian, M. (2013). Survey on Relationship between Constructs of the Planned Behavior and Road Crossing Safe Behaviors among the Fourth Grade Students of Tehran City. *Journal of Ilam University of Medical Sciences*. 21(3):156-162. [Persian]

Khodabakhshi-Koolae, A., Heidari, S., Khoshkonesh, A., Heidari, M. (2013). Relationship Between Spiritual Intelligence And Resilience To Stress In Preference Of Delivery Method In Pregnant Women. *The Iranian Journal Of Obstetric, Gynecology And Infertility*, 16 (58): 8-15. [Persian].

Kiragu, K., Zabin, L. S. (1993). The Correlates of Premarital Sexual Activity among School-age Adolescents in Kenya. *International Family Planning Perspectives on Jstor*, 19(3): 92-97.

Lacson, R. S., Theocharis, T. R., Strack, R., Sy, F. S., Vincent, M. L., Osteria, T. S., & Jimenez, P. R. (1997). Correlates of Sexual Abstinence among Urban University Students in the Philippines. *International Family Planning Perspectives on Jstor*, 23(4): 168-172.

Maktabi, GH., Soltani, A., Boeshaghi, M., Nokarizi, H. (2014). The Relationships between Parental Bonding and Self Assertiveness with Behavior at Risk. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 4(2): 69-82. [Persian]

Narimani, M., Mousazadeh, TA. (2010). A Comparison between the Metacognitive Beliefs of Gifted and Normal Children. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2(2): 1563-1566.

Puri, M., & Cleland, J. (2006). Sexual Behavior and Perceived of Risk of HIV/AIDS among Young Migrant Factory Workers in Nepal. *Journal of Adolescent Health*, 38(3): 237-246.

Rahimian Boogar, IS., Firoozi, M. (2011). Prediction of Psychological Well-being and Psychological Distress in College Students based on Components of Metacognitive Beliefs. *Research in Psychological Health*, 3: 32-44. [Persian]

Sa'adat Razavi, A. (2009). Adolescence and Identity. *Journal of Moshaver Madrese*, 17: 16-20. [Persian]

Shamlu, S. (2000). *Psychopathology*. Tehran: Roshd Press. [Persian]

Shirinzadeh Dastgiri, S., Goudarzi, M. A., Rahimi,

نوجوانان بودند، بنابراین پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آینده از ابزارهایی مانند مصاحبه و همچنین از افراد گروه‌های سنی دیگر نیز استفاده شود. به طور کلی با توجه به نتایج حاصل از تحقیق حاضر می‌توان گفت در زمینه‌ی ارضای هیجانی افراد، مسئولین می‌توانند شرایط مناسبی ایجاد کنند تا هیجان‌های نوجوانان از راه درست آن تخلیه شود.

منابع

Abolghasemi, A., Ahmadi, M., Kiamarsi, A. (2006). Evaluate the Relationship between Metacognition and Perfectionism with Psychological Consequences of Drug Addicts. *Journal of Research in Behavioural Sciences*, 5(2): 73-79. [Persian].

Abraham, L., Kumar, K. A. (1999). Sexual Experiences and their Correlates among College Students in Mumbai City, India. *International Family Planning Perspectives on Jstor*, 25(3): 139-152.

Akbari, M., Zare, H. (2012). Prediction of Risky Behavior in Adolescents and its Relationship with Sensation Seeking and Decision Making Styles. *Research in Psychological Health*, 6(1): 57-65. [Persian].

Anteghoni, M., Fonseca, H., Ireland, M., Blum, R.W. (2001). Health Risk Behaviors and Associated Risk and Protective Factors among Brazilian Adolescents in Santos, Brazil. *Journal of Adolescent Health*, 28(4): 295-302.

Bahramnejad, A., Rabani Bavojdan, MA., Rabani Bavojdan, MO. (2012). The Relationship between Metacognitive Beliefs and Tendency to Addiction in Sistan and Baluchistan University. *Journal of Addiction and Health*, 4(1-2): 1-8. [Persian].

Barikani, A. (2008). High Risk Behaviors in Adolescent Students in Tehran. *Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*. 14(2): 192-198. [Persian].

Carlo, G., Koller, S., Eisenberg, N. (1998). Prosocial Moral Reasoning in Institutionalized Delinquent, Orphaned, and Non-institutionalized Brazilian Adolescents. *Journal of Adolescent Research*, 13(4): 363-76.

Dehqan Tanha, R., Ayati, M., Shahabizadeh, F. (2013). Family's Function and Religious Orientation; Presenting Models of Attitude towards Pre-marriage Relationship and its Consequences on University Students with and without Relationship with Opposite Sex. *Ravanshenasi Va Din*, 6(3): 81-95. [Persian]

Esmaelzadeh, H., Asadi, M., Miri, N., Keramatkar, M. (2014). Prevalence of High Risk Behaviors Among High School Students of Qazvin in 2012. *Iranian Journal of Epidemiology*. 10(3): 75-82. [Persian]

Feiring, C., Furman, W. C. (2000). When Love is Just a Four-Letter Word: Victimization and Romantic

Ch., Naziri, GH. (2009). Study of Factor Structure, Validity and Reliability of Metacognition Questionnaire-30. *Journal of Psychology*, 12(1): 445-461. [Persian]

Spada, M. M., Wells, A. (2006). Meta Cognitions about Alcohol Use in Problem Drinkers. *Clinical Psychology And Psychotherapy*, 13: 138-143.

Spada, M. M., Wells, A. (2008). Meta Cognitive Beliefs about Alcohol Use: Development and Validation of two Self-report Scales. *Addictive Behavior*, 33(4): 515-527.

Steinberg, L., Lerner, R. M. (2003). *Handbook of Adolescent Psychology*. New York: Wiley.

Van-Dulmen, M. H. M., Goncy, E. A., Haydon, K.C., Collins, W.A. (2008). Distinctiveness of Adolescent and Emerging Adult Romantic Relationship Features in Predicting Externalizing Behavior Problems. *Journal of Youth and Adolescence*, 37: 336-345.

Wells, A. (2000). *Emotional Disorders and Metacognition: Innovative Cognitive therapy*. Chichester UK: Willey press.

Wells, A., Cartwright-Hatton, S. (2004). A Short Form of the Metacognitions Questionnaire: Properties of the MCQ-30. *Behavior Research and Therapy*, 42(4): 385-396.

Wyatt, J. W., Carlo, G. (2002). What will my Parents think? Relations among Adolescents' Expected Parental Reactions, Prosocial Moral Reasoning, and Prosocial and Antisocial Behaviors. *Journal of Adolescent Research*, 17(6): 646-666.

Zarei, E. (2010). Relationship between Parent Child- Rearing Practices and High Risk Behavior on Basis of Cloninger's Scale. *Journal of Shaheed Sadoughi University of Medical Sciences*. 18(3): 220-224. [Persian]

Zareshahabadi, A., Solimani, Z. (2012). Factors Related to Student's Tendency towards Premarital Relations in Yazd University. *Quarterly of Social Welfare*. 12(45): 391- 421. [Persian]

